

Наталія Миколаївна Кошова

молодший науковий співробітник науково-дослідного відділу
“Музей української революції 1917–1921 років”,
Національний музей історії України
(Київ, Україна)
natalia.koshova@gmail.com

Natalia Koshova

Junior researcher
“The Museum of Ukrainian Revolution 1917–1921 years”
National Museum of Ukrainian History
(Kyiv, Ukraine)

ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКА АРМІЇ УНР О. ЗАГРОДСЬКОГО В ЕМІГРАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

THE ACTIVITY OF COLONEL-GENERAL OF THE UNR ARMY ALEXANDER ZAHRODSKOHO IN THE EMIGRATIONAL PERIOD

Анотація

У статті систематизовано біографічні дані генерал-полковника Армії УНР О. Загородського в еміграційний період. Розглянуто військово-організаційну, громадсько-політичну діяльність О. Загородського в еміграції в 1920–1968 рр., його роль у об'єднанні і підтримці інтернованих вояків Армії УНР у складних умовах чужих держав.

Ключові слова: національно-визвольний рух, інтерновані частини Армії УНР у 1920–1924 рр., Українська спілка інвалідів Армії УНР

Summary

The biographic information from the emigrational period of Colonel-General of the UNR Army A. Zagrodskiy is systematized in the article. A. Zagrodskiy's military-organizational, social and political activities in the 1920–1968 emigrational period are discussed in the article as well as his role in the interned UNR Army military reunion and support in the rough foreign countries' conditions.

Keywords: a national liberation movement, interned parts of the UNR Army in 1920–1924, the Ukrainian Union of Military Disabled People

В експозиції відділу “Музей української революції 1917–1921 рр.” представлена фотографія генерал-полковника Армії Української Народної Республіки, учасника Першого Зимового Походу, командира 2-ї Волинської дивізії Олександра Загородського¹.

Фото, яке надійшло від Фундації ім. О. Ольжича, О. Загородський надіслав своєму побратимові в національно-визвольних змаганнях, генерал-полковнику Армії УНР М. Капустянському, який перебував у еміграції в Німеччині з 1945 р. Згідно з датою дарчого напису на звороті фотографії, О. Загородському було тоді понад 60 років. На його піджаку бачимо прикріплені нагороди: “Залізний хрест”, “Хрест Симона Петлюри”, на лацкані – мініатюра (зображення нечітке) “Комбатантського хреста”².

В дарчому написі О. Загородський неточно процитував висловлювання С. Петлюри з

¹ Енциклопедія історії України: у 10 т. / Редкол.: В. Смолій. – Т. 3 – К.: Наук. думка, 2005. – С. 194–195.

² Семотюк Я. Українські військові нагороди: Ордени, хрести, медалі, відзнаки, та нашивки. Друге доповнене видання. – Торонто, Канада, 2004. – С. 9–11; 53.

його передової статті в першому числі журналу “Тризуб” від 1925 р.: “Високоповажному п. Ген. М. Капустянському на знак приязні. «В Українську Державність віримо її ісповідуємо в її конечні(й) неменуч(ості)і переко(на)ні». Ген. Пор. Ар. УНР 9/VIII 1951 р.”³.

Більшу половину свого життя – 48 із 79 років – О. Загородський прожив у еміграції. Така доля випала не лише йому, а й тим тисячам українських героїв, які виборювали волю для своєї Вітчизни.

Еміграційний період у житті О. Загородського, на той момент генерал-хорунжого, починається 21.11.1920 р., коли більша частина Армії УНР після героїчних боїв із більшовицькими військами змушена була відступити за Збруч. Ці етнічні українські землі входили до складу Польщі, тому вчорашній союзник обеззброїв та інтернував близько 15500 українських вояків⁴. Частину УНРівського війська було інтерновано на території Румунії та Чехословаччини.

Та частина Армії УНР, яка опинилася на території Польщі, спочатку осіла недалеко від Тернополя. Але через нестерпні умови перебування вже за неповний місяць Симон Петлюра дав розпорядження врегулювати питання перевезення українських вояків до визначених таборів. За домовленістю із представниками польських урядових установ Армія УНР була розміщена в шести таборах⁵.

Відповідно до інструкції Міністерства військових справ Польщі від 02.12.1920 р., яка зобов’язувала польську адміністрацію організувати харчування, медичне обслуговування і підготовку бараків, Армія УНР розглядалася як дружня та союзна⁶. Українських вояків розмістили у переповнених таборах, в яких налічувалося майже сто тисяч більшовицьких полонених.

Кількість інтернованих вояків УНР у польських таборах зростала. На січень 1921 р. їх нарахувалося 17464 осіб, а до кінця року – вже близько 30 тис.⁷.

О. Загородський, який брав участь у 101 бою та був п’ять разів важко поранений за час Першої світової війни, мешкав у таборі в Каліші, але опікувався групою інтернованих українських вояків не лише там, а й у Вадовицькому таборі. Він був комендантом обох таборів до лютого 1921 р. В обов’язки коменданта табору входило управління всім табірним та військовим життям, у його розпорядженні була польська табірна адміністрація⁸. Згодом українських вояків звели в одну групу, названу “Каліським обозом українських інтернованих вояків”. На момент створення цієї групи в Каліші перебувало 3900 осіб, а у Вадовицях – 4444 осіб⁹. Спочатку керував Каліським обозом генерал-хорунжий Олександр Удовиченко, командувач Залізної дивізії, а після нього – О. Загородський.

У Польщі опинилися також тисячі біженців та урядові установи УНР. Серед них були 14 міністрів, 65 депутатів, 1680 службовців державних установ¹⁰. Уряд та Армія УНР вважали своє перебування в Польщі тимчасовим і готувалися до повернення в Україну¹¹ та до подальшої боротьби за її незалежність. Ще до перетину р. Збруч С. Петлюра видав наказ не розпускати жодної частини, “розташуватись на загальних умовах інтернування в цілях організації підготовчої праці для повернення на Вкраїну”¹².

³ Петлюра С. В. Статті / Упоряд. О. Климчук. – К.: Дніпро, 1993. – С. 309.

⁴ Павленко М. Українські військовополонені й інтерновані в таборах Польщі, Чехословаччини та Румунії: ставлення влади та умов перебування (1919–1924). – К.: Ін-т історії України НАН України, 1999. – С. 87.

⁵ Литвин С. Суд історії: Петлюра і петлюріана. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2001. – С. 408.

⁶ Там само. – С. 407.

⁷ Там само. – С. 409.

⁸ Павленко М. Вказ. пр. – С. 85.

⁹ Там само. – С. 88.

¹⁰ Там само. – С. 82.

¹¹ Срібняк І. Обеззброєна, але не скорена: Інтернована Армія УНР у таборах Польщі й Румунії (1919–1924). – Київ-Філадельфія: Вид-во ім. О. Теліги, 1997. – С. 50.

¹² Литвин С. Вказ. пр. – С. 406.

Про свідоме орієнтування на тимчасовість перебування Армії УНР на території Польщі свідчить військова нарада в Каліші, присвячена організації повстання в Україні. Нараду провів С. Петлюра, а її учасниками були командири шести дивізій, і серед них – командир 2-ї Волинської дивізії О. Загородський¹³.

Умови проживання інтернованих українських вояків були поганими: гірші у Вадовицях, де мешканці одержували цвілий хліб і гнилу конину, де бракувало матраців і ковдр¹⁴; кращі – в Каліші, де житлові і господарські споруди були відремонтованими, дерев'яні бараки – сухими, теплими, взимку добре опалювалюваними, мали вентиляцію й електричне освітлення. Крім того, старшин забезпечували постільною білизною, ліжками, козаків – нарами. В цьому таборі функціонували лазня, пральня, дезінфекторня, аптека, шпиталь, а вода постачалася з артезіанських свердловин¹⁵. Наприкінці 1921 р. польський уряд обмежив фінансування на утримання таборів для інтернованих, внаслідок чого їхня кількість зменшилася до трьох. Та навіть таке скорочення не рятувало мешканців таборів від голодування та холоду¹⁶.

Інтерновані українські вояки, які опинилися в нових умовах життя, у відгородженому колючим дротом просторі, постали перед новими труднощами. Чимало з них взявся долати О. Загородський, тому його діяльність у таборах на території Польщі, а згодом – у інших обставинах та інших країнах – була надзвичайно різноманітною.

Учасники Зимового походу почали зневірюватись і занепадати духом, тому, вочевидь, найнагальнішим кроком для їх моральної підтримки на початках стало нагородження вояків, які виявили мужність у боротьбі за здобуття державності України, “Залізним хрестом” – єдиним бойовим орденом Армії УНР, який тоді називався відзнакою. Його повна назва: “Залізний хрест за зимовий похід і бої з 6 грудня 1919 р. по 6 травня 1920 року”. Оскільки дивізії, які брали участь у поході, перебували в різних таборах, зібрати всіх у одному місці одночасно було неможливо, тому нагородження відбувалися то в одному таборі (чи його секторі), то в іншому від кінця лютого до березня 1921 р. Відзнаку під № 1 одержав генерал М. Омелянович-Павленко, № 2 – начальник штабу походу, генерал Ю. Тютюнник та № 3 – О. Загородський¹⁷.

Однак окремі частини залишилися поза увагою, як і деякі вояки, що вважали себе скривдженими. Для вирішення цієї та інших ситуацій було скликано Перший з'їзд “Великої Ради Ордену Залізного Хреста”, який відбувся в Каліському таборі 27–28.04.1921 р.

О. Загородського обрали до складу “Великої Ради”. На з'їзді було обговорено низку питань. Зокрема, ухвалили нагородити: Головного отамана С. Петлюру (хоча він участі в Зимовому поході не брав); священників – наперсними хрестами на орденській стрічці. Крім того, були розглянуті клопотання, скарги і пропозиції щодо одержання відзнаки “Залізний хрест” (не всі з них були задоволені) від представників частин та цивільних осіб, що брали участь у поході. На з'їзді не вдалося ухвалити рішення про перейменування відзнаки на орден (це буде зроблено в 1958 р.); зміну зовнішнього вигляду “Залізного Хреста”.

Після з'їзду продовжилася робота над розробкою проекту статуту. О. Загородський як член Вищої Військової Ради очолив Орденську Раду й керував її роботою. Через десять років – 21.05.1932 р. – Орденська Рада знову зібралася. О. Загородського переобрали ще на один термін Головою Орденської Ради, постійним місцезнаходженням якої до Другої світової війни була Українська станиця колишніх вояків Армії УНР у м. Каліш¹⁸.

Після Другої світової війни вояки Армії УНР перебували переважно в Німеччині, де й

¹³ Там само. – С. 425.

¹⁴ Павленко М. Вказ. пр. – С. 95.

¹⁵ Там само. – С. 89–90.

¹⁶ Литвин С. Вказ. пр. – С. 440.

¹⁷ Тинченко Я. Символи нескореної держави Нагороди уряду Української Народної Республіки. – К.: Темпора, 2016. – С. 59–78.

¹⁸ Там само. – С. 85.

були поновлені ветеранські організації. О. Загородський жив тоді в Зальцбурзі (Австрія). 20.02.1947 р. в м. Новий Ульм (Німеччина) було започатковано нову Орденську Раду Залізного хреста, а О. Загородського обрано її головою¹⁹.

О. Загородський, який емігрував у 1949 р. в США, 10.04.1958 р. ініціював створення нової Орденської Ради Залізного хреста з огляду на недостатньо ефективну діяльність попередньої Орденської Ради. Головою нової Орденської Ради Залізного хреста знову обрали О. Загородського. Перевибори членів Ради відбулися 30.10.1960 р. в США. О. Загородський надалі залишився головою Ради²⁰. За час існування “Залізного хреста” загалом нагородили близько 3–4 тисяч вояків Армії УНР. “Залізний хрест” був не єдиною відзнакою, до якої мав причетність О. Загородський.

22.05.1932 р. еміграційний уряд УНР встановив нову нагороду, “Хрест Симона Петлюри”²¹, що нагадував один із перших орденів УНР, “Орден Визволення”, статут якого затвердив С. Петлюра, але через різні обставини ця нагорода так і не була виготовлена. З 1936-го по 1946 р. О. Загородський входив до Головної ради “Хреста Симона Петлюри” від Спілки українських інвалідів, а також був одним із керівників місцевої ради “Хреста Симона Петлюри” в Польщі. Упродовж 1937–1938 рр. було нагороджено близько 900 осіб, а на початку 1939 р. відбулося по смертне нагородження 359 вояків Армії УНР – учасників Другого Зимового походу, які були страчені червоноармійцями в м. Базар у листопаді 1921 р. Протягом 1939–1941 рр. було нагороджено близько 600 осіб, ветеранів Української Галицької армії, які в 1919 р. формально перебували під керуванням Головного отамана Симона Петлюри²².

Ще однією важливою ділянкою роботи О. Загородського була опіка над інвалідами Армії УНР. У червні 1921 р. він очолив Українську спілку інвалідів Армії УНР (Спілку Воєнних Інвалідів Армії УНР) і домігся членства Спілки в міжнародній організації інвалідів С. А. М. А. К., яка допомагала інвалідам Армії УНР морально і матеріально. З 01.01.1925 р. фінансову підтримку організації почав надавати польський уряд. Спілка утримувала Дім Українських Інвалідів, мала свої майстерні, кооперативи, гуртки художньої самодіяльності та видавала журнал “Український інвалід”. В організації зареєструвалося понад 1500 інвалідів. Діяла спілка до 1939 р.

У Зальцбурзі, куди О. Загородський переїхав після війни, він також опікувався українськими воєнними інвалідами і був там обраний почесним головою Спілки Українських Інвалідів.

Долучився О. Загородський і до такої необхідної справи, як організація різних курсів у Каліському таборі з урахуванням обставин, що склалися на той момент. Насамперед він видав наказ про технічні курси, які були відкриті 08.08.1921 р. при Волинській дивізії. Робота курсів стала можливою за підтримки YMCA (Американської Спілки Християнської Молоді) – благодійної організації, яка надавала гуманітарну допомогу в таборах інтернованих українських військ²³. За п'ять місяців навчання початкові технічні знання отримали 80 старшин. У кінці 1921 р. технічні курси було реорганізовано у Військову Електротехнічну школу Армії УНР, де викладали 12 спеціальних дисциплін і готували фахівців для роботи в штабах та інших установах армії.

Крім цього навчального закладу, для інтернованих вояків Армії УНР у Каліші за участі О. Загородського були організовані курси штабних старшин. Щоб створити максимально можливі умови для здобуття фахових знань, старшини табору створили спеціальну комісію, яка переклала українською мовою понад 30 військових посібників з французької та німецької

¹⁹ Там само. – С. 93.

²⁰ Там само. – С. 98 (ілюстрації не нумеровані, с. 22).

²¹ Там само. – С. 121.

²² Там само. – С. 130–131.

²³ Срібняк І. Вказ. пр. – С. 58.

Фахові навички і знання можна було здобути на різноманітних курсах: іноземних мов (німецької, французької, англійської), бухгалтерських, агрономічних, кооперативних. Професію кравця, шевця, столяра опановували при майстернях, що діяли в таборах²⁵.

Опікувався О. Загородський також курсами військових священників (капеланів), які в Каліському таборі почали діяти влітку 1921 р. Керівником курсів став митрофорний протоіерей, генерал-хорунжий Армії УНР Павло Пашевський. Ті українські вояки, які за власним бажанням приймали священницький сан, після закінчення курсів та виходу з табору ставали священниками в різних місцевостях.

Не забував О. Загородський і про освіту та культуру. Незважаючи на досить складні умови життя, в таборах створювалися культурно-освітні відділи, які склалися з окремих секцій: шкільної, літературної, драматичної, хорової²⁶.

В лютому 1921 р. до Каліського табору прибув “батько українського танцю” В. Авраменко з програмою відродження українських танців. О. Загородський, який став опікуном “Школи українського танцю”, всіляко сприяв її діяльності. Вже у травні новостворений ансамбль з великим успіхом виступив у табірному театрі, а в жовтні – в інших таборах інтернованих. Пізніше з танцювальним колективом В. Авраменко здійснив турне по Галичині, Волині, Холмщині. У Каліші було створено “Товариство відродження українського танку”. За досить короткий час до Товариства увійшло 123 особи²⁷.

Важливою подією стало заснування в 1921 р. Каліської таборової гімназії ім. Т. Шевченка, головним ініціатором і фундатором якої також був О. Загородський. У гімназії викладалися українська мова, історія, математика, природознавство, географія, фізика, хімія, іноземні мови. Учні різного віку одержували достатній обсяг загальноосвітніх знань. Багато українських вояків далі продовжували навчання та закінчували вищі студії.

Незабаром майже повністю було викорінено неграмотність та малописьменність. Особлива увага приділялася російськомовним козакам і старшинам, з якими проводили заняття спеціально залучені педагоги, письменники, журналісти, церковні братства, військові священники. Докладалися всі можливі зусилля, щоб російськомовні воїни інтегрувалися в українське середовище й мовно, й ідеологічно. Проіснувала гімназія до 1937 р.

Діяльність О. Загородського не залишилася непоміченою в УСРР. Ймовірно, його розглядали як потенційно небезпечного діяча для тодішнього радянського режиму. 30.10.1921 р. голова Раднаркому УСРР Х. Раковський вимагав від польського уряду видати командувача 2-ї Волинської дивізії, але одержав відмову від польської влади²⁸.

Каліський табір не оминув більшовицьких тенет. Двічі, у березні та в жовтні 1922 р., були оголошені більшовицькі амністії²⁹. Щоб заігнати найлегковірніших можливість повернення додому, туди в травні 1922 р. прибули радянські емісари, які при потуранні польської влади заарештували генерал-інспектора армії Генерального Штабу генерал-поручника П. Єрошевича, щоб той не заважав агітації³⁰. Генерал-інспектор військ УНР відповідав за догляд і пере-

²⁴ Павленко М. Вказ. пр. – С. 115.

²⁵ Там само. – С. 122.

²⁶ Там само. – С. 117.

²⁷ Голубничка Ю. “В боротьбі виростає сила”: Культурно-освітня діяльність вояків інтернованої Армії УНР у Польщі як чинник боротьби за українську державність (1921–1924 рр.). – С. 222 [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-8c95bba0-e4a2-418f-9dcb-c3234c78e339> – Назва з екрана.

²⁸ Федчук Ю. История войн и военной техники [Эл. ресурс]. – Режим доступу: https://vk.com/wall-30557791_40401 – Название с экрана.

²⁹ Литвин С. Вказ. пр. – С. 440.

³⁰ Шатайло О. Спадкоємці козацької слави. Біографії генералів Армії УНР – уродженців Черкащини. Дрогобич: Відродження, 2009. – С. 115 [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://indragop.at.ua/books/Shataylo_O_

вірку військ, стежив за їх навчанням і вихованням. Після арешту П. Єрошевича виконувачем обов'язків генерал-інспектора військ УНР призначили О. Загородського, який активно домагався його звільнення, і саме завдяки його наполегливості П. Єрошевича невдовзі звільнили.

Згодом у листі П. Єрошевичу від 13.10.1922 р. С. Петлюра подякує всій армії за те, що вона не піддалася на провокації та уникла пастки, поставленої більшовицькими агентами в таборах, які за свою “деморалізуючу працю” одержували великі гроші від “наших ворогів”, а також висловив свій жаль найвищому на цей час в таборах представнику української військової влади за незаконний арешт³¹.

У зазначеному листі С. Петлюра відзначив діяльність О. Загородського на тимчасовій посаді: “Виступи ген.-хор. Загородського, що з наказу ген.-поручника Єрошевича приступив до виконання на той час обов'язків генерал-інспектора армії і заявив ряд протестів проти арешту генерала Єрошевича і інших недоцільних та незаконних вчинків польської влади, вважаю відповідальними інтересам справи і зміст протестів цих, представлених до мого відома в рапортах, апробую. 13.X.1922 р.”³².

У 1924 р. у зв'язку з політичною ситуацією табори інтернованих було ліквідовано, а мешканцям надали статус політемігрантів. Близько 1500 осіб, здебільшого українських вояків, залишилися на тому ж місці, і Каліський табір став Українською станицею. До її заснування долучився і О. Загородський, він був одним із заступників голови станиці генерал-хорунжого В. Сальського. Як писав начальник контррозвідки уряду УНР в еміграції М. Чеботарів, у станиці було “наше правління”, “наша адміністрація” і “наше харчування”: “Ні комісара, ні поліції нема. Наші вояки далеко ліпше себе тепер почувають, ніж при режимі табору”³³.

В січні 1925 р. в Українській Станиці було відроджено Українське воєнно-історичне товариство³⁴, членом якого став і О. Загородський. Товариство розшукувало та збирало воєнно-історичні матеріали, видавало журнал “Табір”, збірник матеріалів до історії українського війська “За державність” (вийшло 9 випусків). Українське воєнно-історичне товариство опікувалося також могилами майже 7000 українських вояків, які померли на Польській землі. Український Центральний Комітет доручив О. Загородському 04.10.1929 р. підписати акт купівлі цвинтаря в Щипйорному (нині – територія м. Каліш), щоб українські могили не були розпорошені. На цьому військовому цвинтарі пізніше було облаштовано український некрополь з військовим пам'ятником³⁵.

Важке воєнне становище восени 1939 р., на початку Другої світової війни, спонукало місцевих українців та військових і цивільних емігрантів до міцнішого згуртування. Почали виникати перші українські громадські “допомогові” комітети, а при них – Господарські ради, зокрема в Холмі, куди перемістився центр еміграції УНР. Кооперативний рух, що розростався, був засобом економічного самозахисту українців. У червні 1940 р. німецька окупаційна влада погодилася на оформлення всіх організацій та ініціатив громад в Український Центральний Комітет³⁶.

У 1940-х рр. О. Загородський спільно з колишнім сотником Армії УНР, Головним отаманом Холодного Яру (який раніше служив у Запорізькій дивізії під командою О. Загородського)

[Spadkoyemtsi_kozatskoyi_slavi.pdf](#) – Назва з екрана.

³¹ Листування і документи 1920–1926: Ген. Інспектору військ УНР. 13.X.1922 // *Петлюра С.* Статті, листи, документи. 1926–1956. – Нью-Йорк [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://proxy.coollib.net/b/335649/read> – Назва з екрана.

³² Там само.

³³ *Шатайло О.* Вказ. пр.

³⁴ *Кисіль З. Р.* Українське воєнно-історичне товариство (1920–1939). [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/2/8.pdf> – Назва з екрана

³⁵ *Шатайло О.* Вказ. пр.

³⁶ *Витанович І.* Історія українського кооперативного руху. ТУК – Нью-Йорк: Товариство української операції, 1964. – С. 164–501.

І. Лютим-Лютенком розбудовували Український кооперативний союз у Холмі³⁷.

Більшість колишніх вояків Армії УНР, що напередодні війни перебували в Польщі та Чехословаччині, в 1945 р. опинилися в Західній Німеччині та Австрії, де заснували кілька українських таборів для переміщених осіб (Displaced Persons, скорочено D. P.).

Знаходячись у таборі переміщених осіб у Зальцбурзі, де в 1945–1950 рр. мешкало близько 8000 українців³⁸. О. Загородський очолював Український допомоговий комітет.

Він також став одним із засновників нової партії, Українського національно-державного союзу (УНДС), створеного на з'їзді в Новому Ульмі (Німеччина) 25–26.05.1946 р. з кількох груп, куди ввійшли серед інших ті громадсько-політичні діячі, які під час Другої світової війни співпрацювали з Українським Центральним Комітетом.

В 1947–1949 рр. значна частина українських вояків емігрувала з таборів для переміщених осіб до Сполучених Штатів Америки, менша частина – до Канади, Великобританії, Австралії та інших країн, частина колишніх вояків Армії УНР залишилася в Німеччині.

О. Загородський виїхав до США в 1949 р. Як і багатьом українцям, емігрувати йому допоміг Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК), членом Контрольної Комісії якого він був.

У Нью-Йорку, де поселився О. Загородський, він працював робітником на фабриках. Підірване воєнними походами, бойовими ранами та важкою недугою здоров'я стало причиною втрати однієї ноги під час операції. Це не дуже вплинуло на його активність. О. Загородський взявся до активної громадської праці і за короткий термін спільно з однодумцями заснував “Об'єднання бувших Вояків Української Армії в Америці” (ОбВУА). Його кілька разів обирали головою Відділу ОбВУА в Нью-Йорку, також він виконував обов'язки шефа військової та цивільної канцелярії при президенті УНР в екзилі С. Витвицькому, був головою Громадського суду та членом ради Українського конгресового комітету Америки³⁹.

У листопаді 1950 р. О. Загородський вирушив до Канади, щоб організувати серед української діаспори збір коштів для хворого на рак горла полковника Олександра Петлюри, молодшого брата Головного Отамана.

Крім того, в 1961 р., до 35-річчя вбивства С. Петлюри громада обрала О. Загородського головою Центрального комітету вшанування пам'яті Головного Отамана та співорганізатором меморіального вечора у Філадельфії⁴⁰.

До особливих заслуг О. Загородського належить також перевидання надзвичайно цінних та багатих на документи Армії УНР книжок ад'ютанта С. Петлюри, історика визвольних змагань О. Доценка “Зимовий Похід Армії УНР” та генерала В. Сальського “Українсько-московська війна 1920 р. в документах”.

Діяльність О. Загородського була неодноразово відзначена Еміграційним урядом УНР та УНРадою: Хрестом Симона Петлюри, Комбатантським Хрестом, Воєнним Хрестом і Хрестом Українського Козацтва, йому було присвоєно звання генерал-полковника Армії Української Народної Республіки.

Помер О. Загородський 04.08.1968 р. в Нью-Йорку. Похований на українському православному цвинтарі в Баунд-Брук. Після смерті діяча Орденська рада Залізного Хреста зібрала значні пожертви, на які був встановлений на його могилі пам'ятник. Верхня частина надгробку має вигляд Залізного Хреста “За зимовий похід і бої”⁴¹.

³⁷ Шатайло О. Вказ. пр.

³⁸ Енциклопедія українознавства в 11 т. – Львів: Молоде життя, 1993. – Т. 2. – С. 739.

³⁹ Шатайло О. Вказ. пр.

⁴⁰ Там само. – С. 118.

⁴¹ Тинченко Я. Вказ. пр. – С. 99, іл. 22.